

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
info@mkm.ee

Teie 27.04.2026

Meie 05.05.2026

nr 2-2/1209-14, MKM/26-
0394/-2K
nr 8-2/2630

Planeerimisseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (strateegiliste investeeringute ekspressrada) eelnou koostölastamine

Lugupeetud minister

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on saatnud Justiits- ja Digiministeeriumile koostölastamiseks planeerimisseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (strateegiliste investeeringute ekspressrada) eelnöu (eelnou). Justiits- ja Digiministeerium koostölastab eelnöu märkustega.

I. Märkused mõju kohta

1. Märgime, et osaliselt, aga pigem siiski vähesemal määral on eelnöu ja seletuskirja koostajad mõjumärkuste või nendega seotud märkuseid arvesse võtnud. Sel põhjusel otsustasime tuua välja mõned suuremad riskitegurid ja ohukohad, mis jäid ammendavalt kas vastamata või seletuskirjas käsitlemata. Esmalt märgime, et seletuskirja mõjuanalüüs oli mahukas ning sisaldas mitmeid vajalikke andmeid. Tunnustame samuti eelnõuga võetavat kohustust viia õigusakti vastuvõtmise järel mõne aasta jooksul läbi muudatuste mõju järelanalüüs. Siiski peame järgnevalt välja tooma meile seletuskirja mõjuanalüüsist silma jäänud puudused või täiendavat selgitamist vajavad asjaolud.
2. Hoolimata mahukast analüüsist, ei sisaldanud see sisulist riskihinnangut kohalike kogukondade või kohalike elanike kui sihtrühma vaatest. Seletuskirjas nenditakse probleemi, mis võib kaasneda ebapiisava kaasamisega, millega on aga otseselt seotud võimaliku ebasoovitava keskkonnamõju hindamine. Plaanitavad muudatused hakkavad seletuskirja kohaselt edaspidi mõjutama mitte üksnes strateegiliselt olulisi riigi eriplaneeringuid, vaid kõiki riigi eriplaneeringuid, mis tähendab, et mõju ei piirdu üksnes 2-5 strateegilise arendusega aastas. Kuna riskid kiirustades tehtud mõju hindamisele edaspidi kasvavad, mida ka seletuskiri ei eita, tuleb sihtrühmana välja tuua kohalik elanikkond nii kaasamise kontekstis kui ka neile tekkida võiva negatiivse keskkonnamõju tõttu. Sellest olulisemgi on tuua välja ebapiisava kaasamise ning ka hilisemate ebasoovitavate keskkonnariskide ilmumise maandamismeetmed ning selle väljatöötajad või selle eest vastutajad. Kuigi seletuskirja kohaselt võiks paindlikum kaasamine olla positiivne ning soovitatav nähe, suurendab riske aga hetkel toimiva korralduse tühistamine ning veel välja kujundamata uue reeglistiku loomine tulevikus, millega seotult on küll korduvalt mainitud kaasamisjuhendeid, mis aga on plaanis rakendamise käigus välja töötada. Seetõttu on oluline, kes ikkagi vastutab ja otsustab

kaasamise piisavas mahus läbiviimise ning adekvaatsete kaasamisjuhiste väljatöötamise ning sellekohase järelevalve läbiviimise eest. Samuti tuleb välja tuua, millised sisulised riskid kaasnevad muudatustega kohalikule elanikkonnale, kui keskkonnamõju hindamine viiakse läbi väga varajases arenduse etapis. Sellega võivad kaasneda projekti muudatustest tingitud riskid, mis võivad tuua kaasa vajaduse hinnata, kas viia läbi uus või täiendav keskkonnamõju hindamine ning millised riskid sellega osapooltele avalduvad.

3. Seletuskiri mainib ohtu, et strateegiliste eriplaneeringute prioriseerimise tõttu võivad üleriiklikku tähtsust mitteomavate menetluste tähtajad pikeneda, kuna nendega tegelemine lükkuks järjekorras tahapoole. Seega eksisteerib reaalne risk, et üldine planeeringute menetlusaeg ei lühene või isegi võib seniseid menetlusi mõnes piirkonnas hakata aeglustama. Teemana tõusetub ka ettevõtjate ebavõrdne kohtlemine, kuna kiirem menetlus võib teiste ettevõtjate menetluste tähtaegu edasi lükata. Ka vähendab ettevõtjate omavahelist konkurentsi see, et edaspidi ei teki suurprojekti avalikustamise järel teistel ettevõtjatel võimalust esitada konkureeriv taotlus sama valdkonna sama sisuga projekti elluviimiseks. Ekspressraja menetlus võib lihtsustamise tõttu tuua kaasa projekti hilisema muutmise, mis võib osapooli sundida mõnda varasemasse etappi tagasi pöörduma, mis kokkuvõttes tähendaks aga menetluslikult suurt ajakulu, mille riske tuleks põhjalikumalt analüüsida.
4. Kuigi seletuskirja mõjuanalüüs toob tänuväärset välja andmed planeerimismenetluste kiiruse kohta regiooniti, on need mitmeti tõlgendatavad. Nii näiteks võivad andmed viidata pigem sellele, kui populaarne on mingi piirkond investorite silmis ehk seal, kus kohalikule omavalitsusele esitatakse rohkem taotlusi, võtabki nende menetlemine rohkem aega. Sellest tingitult võib ülemäärane olla ka seletuskirjas väljendatud ootus, et käesoleva eelnõu muudatustega suudetakse elavdada investeeeringuid piirkondadesse, kus neid senini ei ole piisavalt olnud.
5. Seletuskirja järeldus, et kohalike omavalitsuste töökoormus nende otsustusrolli vähendamisel strateegilistes menetlustes kooskõlastajast üksnes arvamuse avaldajaks võimaldab neil ühtlasi oma aega kokku hoida, võib olla ennatlik, kuna kiirendatud menetlus võib samas tuua kaasa vajaduse hilisemaid rakenduslikke probleeme lahendada või nagu ka seletuskirjas mainiti, peab ka omavalitsus kiirendatud korras suutma olulise mõjuga projektidele omapoolse hinnangu anda, mis võib päädida aga nende ressursipuuduse või vajadusega oma töö ümber korraldada. Neid riske tuleks kajastada põhjalikumalt.
6. Seletuskirjast nähtub, et mitmeid lootusi pannakse ühtsele kontaktpunktile, mille rolli nähakse mitmekesisena, alustades suurprojektide kommunikatsioonist, tähtaegadest kinnipidamise järelevalvest, avalikkuse kaasamisest ja ekspertide töö koordineerimisest, lõpetades ettevõtjate nõustamise, aga ka menetlustes kooskõlastajana osalemisega. Uute ülesannete on plaanis luua ka üks täiendav ametikoht, mis aga ei pruugi katta kõiki kontaktpunkti loomisega kaasneda võivaid vajadusi ja rolle, eriti arvestades, et mitmed muudatustega otseselt seotud asjaolud – nagu näiteks paindliku kaasamise reeglite väljatöötamine ja nende üle järelevalve teostamine – plaanitakse jätta rakendamisperioodi kujundada.

II. Muud märkused

7. Palume arvestada ka käesoleva kirja lisas esitatud eelnõu ja seletuskirja failis tehtud märkustega.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Lisa: Eelnõu ja seletuskirja failid Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega

Johanna Maria Kosk 58847154 johannamaria.kosk@justdigi.ee
Joel Kook
Mari Koik